

10 mart—Milli teatr günüdür

Teatr düşüncə və duyğuların aynasıdır

Milli xalq-oyun tamaşalarımızın tarixi neçə min il əvvələ bağlı olsa da peşəkar teatrimizin təşəkkülü on doqquzuncu əsrin ortalarından başlayır.

On doqquzuncu əsrin ikinci yarısından etibaren neft sənayesinin inkişafı nəticəsində Bakının mədəni həyatında başlayan dirçəliş şəhərdə yeni məktəblərin, rus dilində tamaşa-konsert müəssisələrinin açılmasına zəmin yaratmışdır.

Həmin dövrə Bakı realnı məktəbin son sinfində təhsil alan, gələcəyin görkəmli dramaturqu Nəcəf bəy Vəzirov baxdığı, rus dilində göstərilən teatr tamaşalarının birindən təsirlənərək, öz ana dilində tamaşa hazırlamaq qərarına gəlmışdır. Fikrini "Ökinçi" qəzetinin redaktoru və naşiri Həsən bəy Zərdabiyyə bildirərək, ona dəstək verməsini xahiş etmişdir.

Böyük maarifçi ona Mirzə Fətəli Axundzadənin yaradıcılığına müraciət etməsini məsləhet bilmişdir.

Nəcəf bəy Vəzirov dramaturqun "Lənkəran xanının vəziri" komediyasını seçərək şagirdlərlə əsəri tamaşa hazırlamağa başlamışdır.

Rejissor Nəcəf bəy Vəzirov olan "Lənkəran xanının vəziri" tamaşası Novruz bayramı münasibətilə, bayram ərəfəsində—1873-cü ilin mart ayının 10-da "Nəciblər klubu"nın binasında "Sərgüzəsti-Vəziri-Xani Sərab" adı ilə göstərilmişdir.

Yarandığı ilk gündən realist zəmində inkişaf etməyə başlayan, yüksək ideyallıq mövqeyində duran, ali məqsədi bəşəri düşüncələr mənbəyinə çevrilən Azərbaycan teatrı bu əsas üzərində də üslub, forma və metod mükməmlliyi qazanmışdır.

İyirminci əsr isə teatr tariximizdə intibah dövrü kimi qiymətləndirilməlidir. 1921-ci ildə Bakıda "Tənqid və Təbliğ Teatri"nın yaranması Azərbaycanın mədəni həyatında əlamətdar hadisəyə çevrilmişdir. 1923-cü ildə teatr texnikumu yaradılmış və onun yetirmələri sonrakı illərdə milli teatr sənətinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. 1929-cu ildə Bakıda uşaq teatrı fəaliyyətə başlamış, daha sonra, 1937-ci ildə Bakı şəhərində və respublikamızın bir sıra rayonlarında ardıcıl olaraq 31 dövlət teatrı yaradılmışdır.

Təssüsüf ki, həmin teatrlar 1949-cu ildə bağlanmış, bir müddət dram dərnəkləri, 1958-ci ildən isə xalq teatrları kimi fəaliyyətlərini davam etdirmişlər.

1960-ci illərdə Azərbaycan teatrı yeni bir mərhələyə qədəm qoymuşdur.

Yarandığı vaxtdan keçən 141 il ərzində ölkədə möhtəşəm tamaşa müəssisələri şəbəkəsi təşkil edilmiş, müxtəlif janrlar və profillər üzrə fəaliyyət göstərən yeni-yeni dövlət teatrları açılmışdır.

Qabaqcıl, ümumbeşəri ideyalara bağlı olan teatrlarımız xalqın mədəni inkişafında mühüm rol oynamışdır.

Ötən əsrin ikinci yarısında yaradılan xalq teatrları adamların səhnə mədəniyyətinə vurğunluğunu artırın sənət ocaqları funksiyasını yerinə yetirmişdir. Bu kollektivlərə Azərbaycanın bir çox qüdrətli, müqtedir və azman sənətkarları ilk səhnə addımlarını atmış, yetişmiş və püxtələşmişdir.

Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin 25 iyul 1962-ci il tarixli qərarına əsasən Qəbələdə də (əvvəlki Qutqaşın) Cəlil Məmmədquluzadə adına Xalq Teatri açılmışdır. Rayon mədəniyyət evində fəaliyyət göstərən dram kollektivinin xalq teatrına çevrilməsində o vaxtkı teatr institutunun məzunu, mərhum aktyor Şirin Abdullayevin böyük xidmətləri olmuşdur. Səhnə həvəskarları Pəricahan Ab-

respublika baxışında Qəbələ (Qutqaşın) Xalq Teatrı Hüseyin Cavidin "Ana" faciəsinə və Qeybullu Rəsulovun

"Rəhmə gəl, mələyim" komediyasına görə birinci dərəcəli diploma layiq görülmüşdür. 1967-ci ildə keçirilən Ümumittifaq özfəaliyyət incəsənəti festivalında xalq teatrı laureat adını almış, gümüş medalla təltif edilmişdir. Aktyorlardan Tamella Cəfərova, Sirac Gəncimov, Kamal Osmanov, rejissor Şirin Abdullayev, rəssam Kərim Səlimov Ümumittifaq və respublika festivallarının qızıl medallarını almış və birinci dərəcəli diplomla təltif edilmişdir.

Teatr Azərbaycan, rus və xarici ölkələrin dramaturqlarının əsərlərini cəsərətlə və uğurla tamaşa yeməkmişdir.

Teatrin repertuarında Cəfər Cabbarlinın yaradıcılığı mühüm yer tutmuşdur. Ədibin eksər əsərləri, o cümlədən "Solğun çıçəklər", "Aydın", "Oqtay Eloğlu", "Yaşar", "Sevil", pyesləri teatrda səhnə təcəssümü tapmış, uzun müddət repertuardan düşməmişdir.

İllər bir-birini əvəz etdikcə, teatrın həvəskar kollektivi təhsil almış, peşəkar aktyor nəslə ilə zənginləşmişdir. Onlardan Eldəniz Manafovun, Təmi Hacıyevin, Tamella Cəfərovanın, Alime Kerimovanın, Almas Məsimovanın, Mədinə Şöyübovanın, Malik Alcanovun və digərlərinin adları teatrın yaradıcılıq salnaməsinə əbədi həkk olunmuşdur.

Teatrin repertuarının ana xəttini və mündərəcəsini dünya klassiklərinin görkəmli nümayəndələri ilə yanaşı Azərbaycan dramaturgiyasının məşhur simaları olan Cəfər Cabbarlinın, Hüseyin Cavidin, Cəlil Məmmədquluzadənin, Sabit Rəhmanın, Səid Rüstəmovun, Salam Qədirzadənin, Süleyman Ələsgərovun, Altay Məmmədovun iri həcmli dram əsərləri və operettaları, eləcə də digər müəlliflərin birpərdəli pyesləri təşkil etmişdir.

Hazırda Qəbələ Mədəniyyət Mərkəzində fəaliyyət göstərən xalq teatrına peşəkar rejissor Füzuli Sərkərov rəhbərlik edir.

Teatrdə birpərdəli pyeslərlə yanaşı klassik əsərlərə də quruluş verilir. Keçən il Mirzə Fətəli Axundzadənin "Hekayeti Müsyö Jordan Həkimi-Nebatat və Derviş Məstəli Şah Cadükuni Məşhur" komediyasına quruluş verilmişdir. Uğurlu yeni səhnə həllini və rejissor yozumunu tapan əsər tamaşaçılar tərefindən böyük rəğbet hissi və maraqla qarşılanmışdır.

"Azərbaycan teatr sənətinin inkişaf etdirilməsi haqqında" ölkə başçısı cənab İlham Əliyev tərefindən imzalanın 19 fevral 2007-ci il tarixli Sərəncam incəsənətin sintetik, canlı və kollektiv növü olan teatrların tərəqqisinə və teatr sənətkarlarının yaradıcılıq imkanlarının genişləndirilməsinə vüset vermişdir.

Teatrseverlər hər il mart ayının 10-nu (köhnə stillə 22-ni) Azərbaycan milli teatrının əsası qoyulan gün—Milli teatr günü kimi qeyd edirlər.

Bu tədbirin məhz mart ayında keçirilməsinin xüsusi əhəmiyyəti vardır. Çünkü Novruz şənliklərində teatrın ibtidai elementləri və folklor nümunələri sayılan meydan tamaşaçıları və məzhəkələri milli personajlar vasitesi ilə tamaşaçılara təqdim olunur, bədii yaradıcılıq sahəsində xalqın iştirakını təmin edir.

Bütün bunların fövqündə isə cəmiyyətin ideoloji-təbiyə işlərinin əsas prinsipləri durur.

**Anar RÜSTƏMLİ,
teatrşunas, kinodramaturq.**

12 mart—Daxili qoşunlar günüdür

Ölkəmizdə daxili qoşunların hərbi hissələrinin yaradılması tarixi zəruretdən meydana çıxdı. Bir tərəfdən ölkədaxilində yaranmış xaos, özbaşınlıq və Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı qənim kəsilmiş qüvvələrin fəalaşması, digər tərəfdən isə Ermənistən ordusunun Qarabağa və sərhəd bölgəmizə təcavüzünün geniş miqyas alması daxili qoşunların hərbi hissələrinin yaradılmasını tələb edirdi. Ona görə də 1992-ci il mart ayının 12-də Daxili İşlər Nazirliyinin daxili qoşunlarının hərbi hissələrinin yaradılmasına başlandı.

İndi daxili qoşunlarımız Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunmasında, ölkəmizin ərazi bütövülüyü uğrunda döyük qabiliyyətini nümayiş etdirir. O vaxt Qarabağ uğrunda gedən döyuşlərdə daxili qoşunların sıralarından yüzlərlə vətən oğlunuş şəhid olmuşdu. Onlardan 9 nəfəri ölməndən sonra ölkəmizin ən yüksək adı olan «Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı» adına layiq görülmüş, 2 minə yaxın hərbi isə orden və medallarla təltif olunmuşdur. Hazırda da daxili qoşunların hərbiçiləri Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı yönəlmış qəsdlərin karşısının alınmasında böyük rol oynayırlar.

Bütün bunları nəzərə alan ulu öndər Heydər Əliyevin 1995-ci il 9 mart tarixli fərmani ilə martın 12-si Daxili qoşunlar günü elan edilmişdir.

«QƏBƏLƏ».

**Qəbələ Heydər
Əliyev Mərkəzində
ulu öndərin
irsini öyrənmək
məqsədilə keçirilən
dərslər davam edir**

Mart ayının 4-də Heydər Əliyev Mərkəzində "Ulu öndər Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın qurucusu və memarıdır" mövzusunda iki növbədə dərs keçirildi. Birinci növbə saat 14.30-da başladı. 16.00-da başa çatdı. Dərsdə Bum kənd tam orta məktəbin 20 nəfər, Bayramxalı kənd tam orta məktəbin 19 nəfər şagirdi iştirak edirdi.

İkinci növbə isə 16.30-da başladı və 18.00-da başa çatdı. Dərsdə Nohurqışlaq tam orta məktəbindən 40 nəfər şagird iştirak edirdi.

Dərsləri hər iki növbədə rayon təhsil şöbəsinin tarix fənni üzrə metodisti Tərbiyə Isayeva apardı. Nəzarətçi müəllim təhsil şöbəsinin metodisti Nüsrət Nuriyev idi.